

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

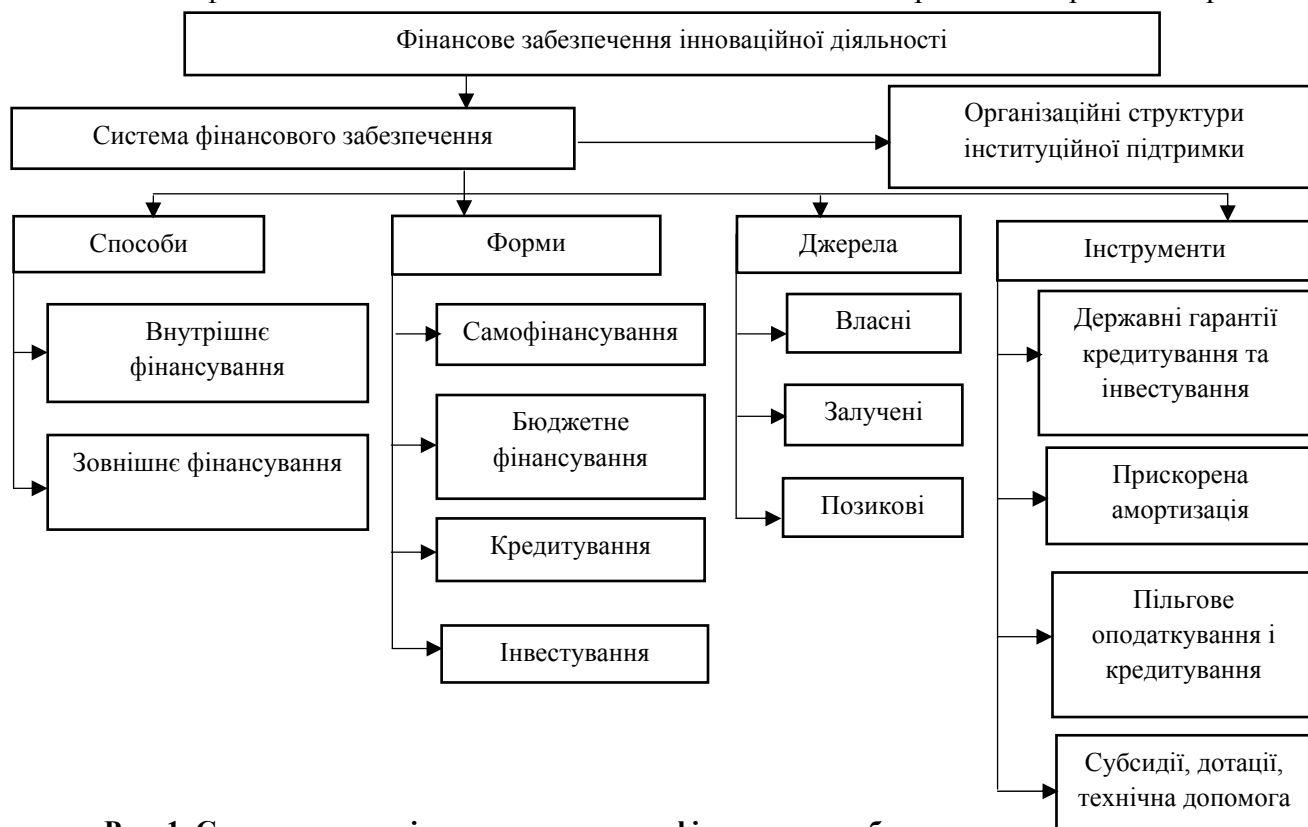
Однією з найважливіших складових ефективного функціонування підприємств є їхня інноваційна діяльність. Сучасні умови розвитку вимагають інтенсивної інноваційної політики, ефективної організації досліджень та розробок, нововведень, зниження інноваційних ризиків, стратегічного управління суб'єктів господарчої діяльності.

Інноваційна діяльність має комплексний, системний характер та охоплює такі види робіт як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, організацію дослідницької роботи, інженерно-технічну діяльність, що об'єднує винахідництво, раціоналізацію, конструювання, створення інженерно-технічних об'єктів, інформаційну та маркетингову роботу. Інноваційність – це не тільки ключ до динамічного розвитку, добробуту, особистого успіху, а й засіб забезпечення суверенітету країни, її конкурентоспроможності у сучасному надскладному світі [1, с.103; 2, с.15].

Сьогодні великі компанії не зацікавлені в розробці інновацій, адже для них така діяльність ризикова. Також негативним фактором є те, що не вкладається достатньо коштів у рекламу, причиною чого є нестача фінансів. Тому важливу роль в інноваційній діяльності відіграє фінансове забезпечення.

Найпоширенішим є визначення фінансового забезпечення інноваційної діяльності як комплексу методів та важелів впливу, що реалізуються в різних формах через відповідну систему фінансування [3, с. 22].

Система фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств зображена на рис.1.

Рис. 1. Структурно-логічна схема системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств
Джерело: [4], доопрацьовано авторами

Наведені складові відображають головні аспекти організації процесу фінансування інноваційної діяльності на підприємствах, які необхідно враховувати під час здійснення даного виду роботи. Основними її принципами мають стати: чітка цільова орієнтація; обґрунтованість інструментів та методів, що будуть використані; залучення всіх можливих джерел фінансування; використання максимальної кількості технічних, технологічних, організаційних та інших видів інновацій; пристосування до змінних умов навколишнього середовища. Виокремлюють такі форми фінансового забезпечення промислових підприємств: самофінансування, бюджетне фінансування, банківське кредитування та інвестування [5].

В Україні джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є: кошти Державного та місцевих бюджетів; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України [6]. У фінансово-господарській діяльності суб'єктів інновацій у більшості випадків згадані форми оптимально поєднуються. Кожне підприємство формує власну модель фінансового забезпечення, якою визначає склад і структуру джерел фінансування.

Розглянемо основні джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств протягом 2010 – 2016 рр. на основі інформації, наданої Державним комітетом статистики України, яку наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності

	Загальна сума витрат		У тому числі за рахунок коштів							
			Власних		Державного бюджету		Іноземних інвесторів		Інших джерел	
	Млн грн	%	Млн грн	%	Млн грн	%	Млн грн	%	Млн грн	%
2010	8045,5	100	4775,2	59,4	87,0	1,0	2411,4	30,0	771,9	9,6
2011	14333,9	100	7585,6	52,9	149,2	1,0	56,9	0,4	6542,2	45,6
2012	11480,6	100	7335,9	63,9	224,3	2,0	994,8	8,7	2925,6	25,5
2013	9562,6	100	6973,4	72,9	24,7	0,3	1253,2	13,1	1311,3	13,7
2014	7695,9	100	6540,3	85,0	344,1	4,5	138,7	1,8	672,8	8,7
2015	13813,7	100	13427,0	97,2	55,1	0,4	58,6	0,4	273,0	2,0
2016	23229,5	100	22036,0	94,9	179,0	0,8	23,4	0,1	991,1	4,3

Джерело: складено авторами на основі [6]

Аналізуючи динаміку фінансування інноваційної діяльності, слід відмітити позитивну тенденцію відносно щорічного збільшення витрат на інновації у 2014–2016 рр., коли вони досягли найвищого показника у 2016 р. – 23229,5 млн грн.

Протягом 2010–2016 рр. основним джерелом фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні були власні кошти. Наприклад, у 2016 р. – 94,9% загального обсягу витрат (проти 59,4% у 2010 р.). Обсяг фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів державного бюджету у 2016 р. становив 179,0 млн грн, що склало 0,8% від загального обсягу фінансування. Негативною тенденцією у 2016 р. порівняно з 2010 р. стало зменшення обсягів фінансування інноваційної діяльності за рахунок іноземних інвесторів як у відносному, так і в абсолютному вираженні, що свідчить про зниження інвестиційної привабливості країни до критичного рівня [5]. Практика показує, що без залучення прямих іноземних інвестицій, які не тільки містять капітал, але й здатні забезпечити доступ до сучасних технологій, методів організації бізнесу, менеджменту, вітчизняній економіці не обійтися. Потреби в зарубіжних інвестиціях дедалі збільшуються, особливо в інноваційну сферу.

У минулий період економічної трансформації та у складних економічних і політичних умовах сьогодення у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку України поглибилась низка проблем, найгостріші серед них такі:

- незначний обсяг фінансування в порівнянні з розвинутими країнами;

– відсутність потужних та стабільних джерел фінансування: дефіцит державних і кредитних ресурсів; інвестиційна непривабливість країни для іноземних інвесторів; відсутність фінансових структур, які спеціалізуються на фінансуванні інновацій – венчурних фондів, приватних інвесторів тощо;

– високий рівень тінізації економіки, що не сприяє прозорості операцій фінансування інноваційних проектів;

– деформована структура фінансування за: напрямками досліджень, галузями та регіонами України [7].

Для удосконалення фінансового забезпечення необхідно:

- запровадити надання державних субсидій та дотацій для проведення НДДКР щодо нових технологій і технологічних рішень у важливих для держави напрямках у розмірі 20-30% від загальної суми витрат;

- забезпечити можливість зниження відсоткових ставок по кредитах на етапі апробації прототипу та підготовки комерційного виробництва для малих інноваційно направлених підприємств з метою стимулювання їх інноваційної діяльності;

- передбачити введення пільгового оподаткування для підприємств, які виробляють інноваційну продукцію 5-го та 6-го технологічних укладів або приймають активну участь у фінансуванні інноваційної діяльності;

- провести інформаційну кампанію щодо збільшення масштабів використання краудфандінгу як одного з основних джерел фінансування інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Савченко В. Ф. Національна економіка: навч. посібник. 2-е вид. – Чернівці: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с.
2. Пешко А. В. Інноваційна діяльність як необхідна складова інвестування / А. В. Пешко, А. В. Назаренко // Економіка промисловості. Науково-практичний журнал. – 2014. – №2(33). – С. 15.
3. Возняк Г. В. Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи її фінансування в Україні : монографія / Г. В. Возняк, А. Я. Кузнєцова. – Київ : УБС НБУ, 2007. – 183 с.
4. Дехтяр Н. А. Механізм управління фінансовим забезпеченням інноваційної діяльності підприємств / Н. А. Дехтяр, Н. Г. Пігуль, О. В. Люта // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер: економічні науки. – 2014. – Вип.7. – Ч. 5. – С. 9-13.
5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
6. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Джерела фінансування інноваційної діяльності. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html
7. Спіфанова І. Ю. Аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств у сучасних умовах [Електронний ресурс] / І. Ю. Спіфанова // Вісник Одеського національного університету. Економіка. - 2013. - Т. 18, Вип. 3(1). - С. 137-139. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ

---

Терех К.А., студентка 3 курсу, група 15Ф-2, факультет банківського дела,
Пытель В.В., студентка 3 курсу, група 15Ф-2, факультет банківського дела
Научный руководитель: **Король А.Г.**, м.э.н., ассистент
Полесский государственный университет (г. Пинск, Республика Беларусь)
07kristin12@mail.ru

НАЦИОНАЛЬНАЯ ИННОВАЦИОННАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В современных рыночных условиях одним из ключевых факторов устойчивого роста экономики Республики Беларусь выступает национальная инновационная система (НИС), важнейшими задачами которой является обеспечение высокого уровня конкурентоспособности на мировой арене, улучшение делового климата в стране и полная модернизация экономики.